

INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"

FRONTIERS OF GLOBAL KNOWLEDGE

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

MARCH 13-15, 2026
GENEVA, SWITZERLAND

INFORMATION PLATFORM "CENTER FOR INNOVATIVE THINKING"
UKRAINIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC STRATEGIES
EUROPEAN UNION RESEARCH DEPARTMENT
SCIENTIFIC AND PUBLISHING CENTER "PROGRESS"

FRONTIERS OF GLOBAL KNOWLEDGE

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

March 13-15, 2026

Geneva, Switzerland

This edition was approved for publication on March 30, 2026.

Published in A4 format online on website:

<https://naukainfo.com/conference?id=105>

Publisher: Sole proprietor Soloviov O. V. Certificate of registration in the State
Register of Publishers, Manufacturers, and Distributors of Publishing Products series
DK № 8227, dated April 23, 2025.

Geneva, Switzerland
2026

UDC 001.3-048.35:0/9](06)

Proceedings of the International scientific and practical conference “Frontiers of Global Knowledge” (March 13-15, 2026) / Publisher website: www.naukainfo.com. – Geneva, Switzerland, 2026. - 211 p.

ISBN 978-617-8680-50-3

<https://doi.org/10.64828/conf-105-2026>

The recommended citation for this publication is:

Shevchenko T. G. Research into the specifics of the development of performing arts in Ukraine under martial law // Frontiers of Global Knowledge : proceedings of the International scientific and practical conference (March 13-15, 2026). – Geneva, Switzerland : naukainfo.com, 2026. - Pp. 15-21. - URL: <https://naukainfo.com/conference?id=105>

Editor
Soloviov O. V.

*M.Sc.Ed., M.P.A., Hon. PhD, Academic Advisor,
Head of the European Union Research Department,
Ukrainian Institute of Scientific Strategies*

The collection of scientific articles is a scientific and practical publication that includes research papers by students, postgraduate students, Candidates and Doctors of Sciences, researchers, and practitioners from Ukraine, Europe, neighboring countries, and beyond. The articles reflect studies of processes and changes in the structure of modern science. This collection is intended for students, postgraduate and doctoral candidates, educators, researchers, practitioners, and all those interested in current trends in the development of modern science.

E-mail: journal@naukainfo.com

Publisher website: <https://www.naukainfo.com>

© Publisher website: naukainfo.com, 2026

© Ukrainian Institute of Scientific Strategies (UISS), 2026

© All authors, 2026

18.	<i>Харченко Інна Іванівна, Кузьменко Наталія Миколаївна</i> ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ВИКЛИКИ ТА ТРЕНДИ	128
19.	<i>Інна Вікторівна Сіваченко</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	132
MEDICAL SCIENCES AND PUBLIC HEALTH		
20.	<i>Світлана Леонідівна Малик, Яна Афанасіївна Медражевська, Леся Олександрівна Фік, Людмила Дмитрівна Коцур, Катерина Олександрівна Дем'янова, Соломія Тарасівна Шульгай</i> АНАТОМО-БІОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ УРАЖЕННЯ ТКАНИН МОЗКУ ПРИ ПЕДІАТРИЧНОМУ РОЗСІЯНОМУ СКЛЕРОЗІ	135
21.	<i>Ткачук Ірина Михайлівна, Ткаленко Олександр Миколайович, Копитко Наталія Володимирівна</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	142
HISTORY, ARCHAEOLOGY AND CULTURAL STUDIES		
22.	<i>Попова О.Б., Соколова Н.Д., Олексин І.Я.</i> АДМІНІСТРУВАННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ГІМНАЗІЯХ М. КИЄВА НАПРИКІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ	148
ARCHITECTURE AND CONSTRUCTION		
23.	<i>Ганна Іванівна Олійник</i> АРХІТЕКТУРНЕ ВТІЛЕННЯ ЛІТУРГІЙНОГО ДОСВІДУ У ПРОСТОРІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ (НА ПРИКЛАДІ ХРАМУ ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В КИЄВІ)	154
24.	<i>Байлін Роман Юрійович</i> ВПЛИВ ЯКОСТІ ВОДИ НА ГІДРАТАЦІЮ ЦЕМЕНТУ ТА ВЛАСТИВОСТІ БЕТОНІВ ІЗ СУХИХ БУДІВЕЛЬНИХ СУМІШЕЙ	162
25.	<i>Шуляр Андрій Олегович</i> ДОСВІД ПРОЄКТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА І ЕКСПЛУАТАЦІЇ КОМПЛЕКСІВ ПРОТИПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	166
26.	<i>Семенцова Анастасія Олександрівна, Слепцов Олег Семенович</i> СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД (1945–1949 РР.) ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ АРХІТЕКТУРИ	177
27.	<i>Малліані Станіслав Олегович</i> СІНГАПУРСЬКА МОДЕЛЬ ЗАХИСНИХ СПОРУД ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВИСОКОЩІЛЬНОЇ БАГАТОПОВЕРХОВОЇ ЗАБУДОВИ	183

HISTORY, ARCHAEOLOGY AND CULTURAL STUDIES

УДК 930.85

Попова О. Б.

канд. філос. н., доцент

Соколова Н. Д.

канд. істор. н., доцент

Олексин І. Я.

канд. філос.н, доцент

Київський університет фізичного

виховання і спорту України

м. Київ, Україна

АДМІНІСТРУВАННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ГІМНАЗІЯХ М. КИЄВА НАПРИКІНЦІ XIX СТОЛІТТЯ

Анотація. На архівних матеріалах показані основні прийоми та принципи адміністрування освітньо-виховним процесом в навчальних закладах м. Києва наприкінці XIX ст. Розкриті основні методи впливу самодержавної російської бюрократії на формування молодого особистості як слухняного громадянина імперії. Підкреслено необхідність уникнення негативного спадку авторитарного режиму в сучасних освітніх практиках.

Ключові слова: адміністрування, контроль, київські гімназії, обмеження свободи, освітньо-виховний процес

Вступ. Історична тяглість традицій освітньо-виховного процесу є специфічною ознакою вітчизняного освітнього простору, який часто демонструє наслідування методів та прийомів управління освітнім процесом попередніх суспільних систем. Розгляд архівних документів з питань управління та адміністрування освітнього процесу нагально необхідний для чіткого уявлення про те, яким чином авторитарна влада Російської імперії формувала законослухняних громадян і як уникнути в сучасному постмодерному просторі методів позаминулих реакційних епох, оскільки традиції освітньої системи можуть глибоко укорінюватись в суспільній пам'яті.

Основна частина. Традиції адміністрування освітньої системи періоду Російської імперії досить повно відображаються у листуванні з чиновників вищого та середнього рангу, зокрема, канцелярії попечителя Київського учбового округу та директорів середніх навчальних закладів. Листування канцелярії попечителя Київського учбового округу свідчить про жорсткий контроль над освітньо-виховними процесами в середніх навчальних закладах м. Києва. Посилаючись на необхідність доносити інформацію Міністерству Народної Просвіти, попечитель в листі до директора одного з київських училищ підкреслює важливість затребуваних даних і неможливість їхнього дублювання для інших відомств – жандармського або будь-якого іншого:

«..відповіді на ці вимоги повинні бути дані самостійно, без посилання» на вимогу від попечителя. Виражає, що в листі підкреслюється необхідність повної секретності від огласки та проникнення інформації про запити від канцелярії попечителя до інших відомств. [1, с.15]. Далі перед конкретними запитаннями суворо вказано: «Мені – у власні руки» [1, с.15]. Попечителя цікавило у першу чергу, «скільки учнів з 1 січня 1875 по 1879 рік не закінчили курс наук та були звільнені за погану мораль та неуспіхи в науці», «які вжиті заходи для виправлення учнів від поганих схильностей або лінощів», «на скільки поведінка учнів в стінах закладу» відповідає «встановленим правилам та вимогам начальства», «якій кількості осіб відмовлено у вказаний період» (з 1 січня 1875 по 1 січня 1879) через відсутність вакансій», «вказати кількість учнів за цей же

період забраних батьками на вимогу начальства» [1, с.29]. Крім того, останніми пунктами було таке: «пояснити, в яких випадках батьки підштовхуються начальством училища до того, щоб забирати своїх дітей із закладу, та чи нема яких-небудь інших дисциплінарних покарань, які можуть замінити таке вилучення»; «які можна здійснювати заходи, щоб не вдаватися до якомога рідше до виключено» [1, с.29].

У протоколі засідання педагогічної ради Києво-Печерської гімназії від 26 листопада 1886 року заслуховувався звіт класного наставника І-го класу В.Ф. Фіхта щодо відвідування ним квартир його учнів, а також щодо затвердження списку літератури для «фундаментальної» бібліотеки. Звичайно, список більшою мірою складається з творів російської літератури, популярної в розглядуваний період, зокрема, «Дидактичне значення священної історії в крузі елементарної освіти» ідеолога самодержавства С.О. Солертинського, «Про стародавні руські літописи» М.І. Сухомлинова, російська поезія, словники, граматики російської мови, твори М.В. Гоголя, Історія Греції, багато книг латиною. Чималий список був і періодики: журнали «Київська старовина», «Російський вісник», «Історичний вісник», «Російський архів», «Російська старовина», «Православна громада», газети «Киянин», «Московські відомості», «Санкт-Петербурзькі відомості», «Урядовий вісник» [2, с.19]. У протоколі засідання педагогічної ради Києво-печерської гімназії від 9 січня 1887 року знаходимо докази того загальновідомого факту, що за правління імператора Олександра III посилилась антиєврейська політика, фінансована державною владою: під третім пунктом протоколу зазначалося, що з огляду на відміну параграфу 35 «Положення про єврейські початкові училища», наказувалося «приймати вихованців цих навчальних закладів не тільки до першого класу гімназії, але і інших навчальних закладів не інакше, як за попередніми іспитами» [2, с.24]. Таким чином, пом'якшена політика щодо єврейського населення минулих років закінчувалася, а штучно посилювались антиєврейські настрої. що вибухне через пару десятиліть численними єврейськими погроми по європейській частині імперії. Одночасно щодо автохтонного

українського населення проводилась ідеологічна робота по залученню його до імперського світогляду, укорінення у свідомості молоді ідеї відданості царському режиму, підкреслити єдність «руського народу» за ознакою віри. З цією метою влаштовувались освячення приміщень навчальних закладів, зокрема Києво-Печерської гімназії: було наказано уповноважити голову Педагогічної ради гімназії та інспектора провести перемовини з «паном будівничим будівлі гімназії дійсного статського радника М.А. Терещенка [2, с.25] Спеціально зазначалося, що при освященні будівлі гімназії мав сказати промову священник Ф.Д. Хорошунов, а на акті вітально-пізнавальну промову під оригінальною назвою «Кольори та їх назви у арійців» мав підготувати інспектор В.І. Петра, а після цього викладач Ф.П. Істомін мав проголосити промову під назвою «Історичний нарис навчальних закладів на Печерську до відкриття Києво-Печерської гімназії» [2, с.25]. І тільки після цього передбачалося провести церемонію нагородження гімназистів за успішність та гарну поведінку. Треба підкреслити, що адміністрування урочистих подій засноване на принципах легітимації релігії, освячення влади, зацікавлення історією, залучення меценатів таких, як знаменитий М.А. Терещенко, нагорода для кращих вихованців.

Окрім розпоряджень щодо різноманітних святкувань, у лютому 10 лютого 1887 року розглядалось циркулярне розпорядження попечителя Київського учбового округу від 30 січня 1887 року, де підкреслювалась сувора необхідність спостереження з боку начальства за вихованцями через необхідність попередження «захоплення легковажної молоді політичними агітаторами у злочинні спільноти», додаючи, що не тільки незаконні об'єднання неможливі, але і такі, що вважаються законними, але утворені без дозволу начальства. І в такому випадку педагогічна рада повинна таких осіб звільняти з закладу. [2, с.26] До обов'язків викладачів входило слідкувати за вихованцями у вільний час, щоб запобігти «проявам аморальності». Так, на засіданні педагогічної ради гімназії від 7 травня 1887 року розглядався звіт класного наставника II класу М.О. Сорокін слідкував за двома учнями, що поводили себе «потворно»,

переслідували дівчат, а «учень Трахтенбург уже не вважався учнем Києво-Печерської гімназії, але був одягнений у повній формі учня і з гербом гімназії» [2, с.34].

На засіданнях педагогічних рад середніх навчальних закладів знаходимо чимало свідчень детального адміністрування навіть найдрібніших моментів і непорозумінь освітньо-виховного процесу. Так, згідно протоколу засідання педагогічної ради Київської Печерської гімназії від 27 листопада 1887 року знаходимо заяву викладача О.М. Фаворова, який не зміг поставити оцінку з французької мови у II класі тому, що не зустрічав класного наставника II класу у ті дні, коли були уроки французької, а він неодноразово приходив і приносив оцінки з собою, але журналу не знайшов [2, с.2]. Наступним пунктом у засіданні розглядалося питання, спущене зверху від попечителя Київського учбового округу інспекторам середніх навчальних закладів щодо нагляду за студентами, які відвідують церкву, а також звільнення вихованців, які проживають далеко від Микільського військового собору, від обов'язків його відвідувати, а дозволити відвідувати з батьками храми, що знаходяться поблизу їхнього місця проживання у вихідні та святкові дні. [2, с.3] У протоколі засідання педагогічної ради Києво-Печерської гімназії від 23 лютого 1888 року знаходимо виступ голови педагогічної ради, який висловив побажання відзначити в гімназії день 15 липня 1888 року і просити «Його Превосходительство Попечителя» про дозвіл купити для постановки в актовому залі гімназії велику ікону Св. Володимира з зображенням на ній також Св. Кирила і Мефодія, а також Св. Ольги. А купити ці ікони передбачалося на добровільні пожертви викладачів і учнів даної гімназії, а якщо сума буде недостатня, то додати з спеціальних коштів закладу. Бачимо, що чиновники від самодержавної освіти намагалися якомога більше перекласти фінансування ідеологічно-орієнтованих виховних моментів на плечі громадян, які і без того обмежені були у матеріальних можливостях.

Висновок. Традиції адміністрування освітньо-виховним процесом у середніх навчальних закладах м. Києва кінця XIX століття є цінним досвідом з

точки зору уникання тих методів, які застосовувала освітня бюрократія імперії, а саме, – обмежень свободи особистості, нав'язування державницьких ідеологем, відслідковування проявів свобод у молодого покоління і спрямування молоді на служінню державі і поклонінню імператорській владі. Цей досвід необхідно добре знати саме тому, щоб його не повторювати, щоб чітко побачити всі потворні прояви насильницького адміністрування системи освіти, блокування проявів креативності та неординарності молоді особистості, а, отже, блокування прогресу та успішного розвитку соціальної системи в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний архів м. Києва, Ф.95, Оп.3, Од.зб.2
2. Державний архів м. Києва, Ф.78, Оп.7, Од.зб.101